

Smernice za
bezbednost
novinara:

izveštavanje o izborima u
Srbiji 2026

Priprema za izveštavanje o izborima

- Pre odlaska na teren sačinite pisanu procenu rizika: utvrdite rizike, procenite kako da ih umanjite i napravite rezervne planove. Razgovarajte o planovima sa kolegama ili prijateljima od poverenja.
- Dogovorite način komunikacije koji obuhvata redovno javljanje, osobu za kontakt i plan postupanja u hitnim slučajevima.
- Razmotrite da pre velikih demonstracija nabavite zaštitne naočare, zaštitnu masku i kacigu.
- Budite psihički spremni na moguću konfrontaciju sa agresivnim osobama.
- Pripremite se unapred za mogućnost onlajn uznemiravanja: ograničite šta objavljujete na internetu, zaštitite svoje naloge i napravite plan sa redakcijom, porodicom i prijateljima o tome kako ćete reagovati na zlostavljanje na internetu.

Podsetnik za urednike

- Pre zadatka razgovarajte sa reporterskim timom kako biste saznali kakvo prethodno iskustvo imaju, kakav trening iz bezbednosti su prošli, i uradite profil rizika na terenu. Tamo gde procenite da postoji veći rizik, obezbedite im dodatnu podršku.
- Pobrinite se da nijedan novinar ne radi sam na terenu. Ako je potrebno, udružite se sa drugom redakcijom kako bi neko u svakom trenutku ispratio novinare na terenu.
- Dogovorite proceduru redovnog javljanja sa novinarima na zadatku i jasno im objasnite šta treba da urade ako se suoče sa pretnjama ili agresijom, uključujući i to koga da kontaktiraju u hitnom slučaju.
- Unapred odredite koji su snimci ili drugi materijal potrebni da bi se zadatak završio. Napravite plan da novinar napusti teren čim ih prikupi.
- Razgovarajte sa timom o tome koji znaci mogu ukazivati na to da treba da se povuku sa terena i dogovorite kako će jedni drugima signalizirati da je do toga došlo.
- Obezbedite advokata koji će biti u pripravnosti i podelite ekipi njegove kontakt podatke.

Izveštavanje sa protesta povezanih sa izborima

- Čim stignete na bilo koju lokaciju, utvrdite pravce za povlačenje i mesta za okupljanje u hitnim slučajevima. Napravite i plan kako ćete doći do svog prevoznog sredstva da biste napustili to područje.
- Ne budite upadljivi i, pre nego što se uključite u bilo kakvu situaciju, procenite kakvo je raspoloženje okupljenih prema medijima. Razmislite da li bi isticanje logoa vaše redakcije ili oznake „PRESS“ moglo da poveća rizik od fizičkog napada.
- Izbegavajte da radite sami. Ako je potrebno, udružite se sa ekipom drugog medija ili sa frilenserima u koje imate poverenja.
- Neprestano pratite raspoloženje i ponašanje pripadnika vlasti. Vizuelni znaci, poput policije u opremi za razbijanje demonstracija ili kordona sa štitovima, mogu ukazati na to da se sprema agresija.
- Kada primetite takve znake za uzbunu, napustite područje ili se povucite na bezbedno mesto.
- Unapred odredite koji su snimci ili drugi materijal potrebni za radni zadatak i ne zadržavajte se na rizičnom mestu duže nego što je neophodno.

Na dan izbora

- Proverite da li imate odgovarajuću akreditaciju ili novinarsku legitimaciju. Istaknite je samo ako je to bezbedno.
- Ako je moguće, nemojte sa sobom nositi lični telefon. Umesto njega nosite telefon na kome ima što manje ličnih podataka.
- Upoznajte se s pravilima o tome šta se sme, a šta ne sme objavljivati na dan izbora.
- Budite spremni da se povučete ili odete ako primetite moguće znake neprijateljskog raspoloženja, na primer da vas neko snima, približava vam se, doziva vas po imenu ili dovikuje naziv medija za koji radite. Ne reagujte i ne dozvolite da vas isprovociraju ili uvuku u sukob.
- Ako vas napadnu i pokušaju da vam otmu opremu, predajte je. Nijedna oprema nije vredna vašeg života. Odmah se javite svom uredniku i obavestite ga šta vam je i gde oduzeto.

Kako postupiti u slučaju agresije

- Ako je moguće, kada stignete na lokaciju pokušajte da uspostavite dobar odnos sa ljudima oko sebe.
- Gledajte agresivnu osobu u oči, ruke držite otvorenim, praveći gestove koji ne deluju preteće i govorite mirnim tonom.
- Od osobe koja vam pretili držite se na udaljenosti većoj od dužine ispružene ruke. Ako vas neko zgrabi, otrgnite se odlučnim pokretom, glasno skrenite pažnju na sebe i pozovite druge u pomoć.
- Ako situacija eskalira, jednu ruku držite slobodnom da zaštitite glavu i krećite se kratkim, sigurnim koracima da ne padnete. Ako ste sa ekipom, ne razdvajajte se i uhvatite se pod ruku.
- Vaša lična bezbednost je na prvom mestu. Iako dokumentovanje agresije ponekad može imati novinarsku vrednost, fotografisanje agresivnih osoba može da dodatno zaoštri situaciju.

Zaštita od nadzora

- Redovno ažurirajte firmver na telefonima i računarima.
- Za onlajn komunikaciju i istraživanje koristite VPN, a ako je moguće, i mrežu Tor.
- Kad god je moguće, za komunikaciju sa kolegama i izvorima koristite Signal i podesite da se poruke automatski brišu najkasnije posle 12 sati.
- Imajte na umu da su novinari i aktivisti u Srbiji već bili meta naprednog špijunskog softvera. Informišite se o dodatnim merama koje možete preduzeti da biste se zaštitili od špijunskog softvera.
- Ako vam policija oduzme uređaj, pođite od pretpostavke da je zaražen špijunskim softverom. Prestanite da ga koristite, vratite ga na fabrička podešavanja i držite ga podalje od mesta gde svakodnevno radite i razgovarate.
- Pođite od pretpostavke da se vaše kretanje i razgovori na javnim mestima prate i vodite računa da ne izložite svoje izvore kada se s njima sastajete na javnom mestu i/ili razgovarate u blizini telefona koji su možda kompromitovani.

Zaštita od napada na internetu

- Uklonite sa interneta informacije koje se mogu iskoristiti da vas neko pronađe, potvrdi vaš identitet, kontaktira na način koji ne želite, kao i one koje se mogu zloupotребiti, izmanipulisati ili iskoristiti da vas diskredituju.
- Ako je moguće, otvorite odvojene lične i poslovne naloge za imejl i društvene mreže.
- Razgovarajte sa porodicom i prijateljima o opasnosti od onlajn nasilja i dogovorite se koje informacije želite, a koje ne želite da objavljuju o vama na internetu.
- Razgovarajte sa urednikom ili redakcijom o tome da možete postati meta napada na internetu i pitajte kakvu vam podršku mogu ponuditi – na primer, IT pomoć u praćenju naloga, javnu izjavu podrške kao odgovor na ciljanu kampanju ili psihološku pomoć.

Kako reagovati na napade na internetu

- Pokušajte da ne ulazite u komunikaciju sa onima koji vas uznemiravaju na internetu, jer to može pogoršati situaciju.
- Razmislite o tome da sve svoje naloge na društvenim mrežama podesite kao privatne ili da se neko vreme povučete sa interneta i zamolite članove porodice da urade isto.
- Pratite komentare koji bi mogli ukazivati na to da onlajn pretnja može prerasti u fizički napad. Ako se kod kuće ne osećate bezbedno, obezbedite drugi smeštaj.
- Zamolite kolegu iz redakcije ili osobu od poverenja da vam pomogne da pregledate objave u kojima vas pominju ili da umesto vas prati vaše naloge.
- Dokumentujte svaki komentar koji doživljavate kao pretnju. Napravite snimke ekrana tih komentara, tako da se vidi i korisničko ime osobe koja vam pretila na društvenoj mreži.

Novinari bi svaku pretnju trebalo da prijave svom novinarskom udruženju ili ANEM-ovoj SOS liniji za novinare i druge ugrožene medijske radnike, dostupnoj 24 sata dnevno, sedam dana u nedelji, na broju 0800 100 115

Više informacija o bezbednom izveštavanju tokom izbora potražite na cpj.org/journalist-safety-elections/, a za podršku se obratite na adresu emergencies@cpj.org.

